

CS

Evropská unie
Regionální politika

info regio

panorama

| Č. 28 | Prosinec 2008 |

**Zelená kniha
o územní soudržnosti,
správný směr**

Obsah

Zelená kniha o územní soudržnosti, správný směr

Územní rozmanitost jako výhoda – zelená kniha o územní soudržnosti

Jaké otázky provázejí budoucnost evropské politiky soudržnosti?
Panorama představuje zelenou knihu a zaměřuje se na některé klíčové problémy.

Zelená kniha z různých úhlů

Pět interview s přímo zainteresovanými přináší jejich názor na zelenou knihu,
její účel a možnost jejího uplatnění.

Evropské uskupení pro územní spolupráci (EGTC) – podpora záměrů zelené knihy

Nový nástroj Komise si klade za cíl pomoci regionům sdružit se v rámci
právní subjektivity, snížit byrokracii a odstranit bariéry pro spolupráci.

Z konference o územní soudržnosti, Paříž

Panorama cestuje do Paříže na dvoudenní konferenci, aby předalo její vzkazy a
zprostředkovalo přehled názorů a otázek nastolených pro další diskusi.

REGIO agenda

REGIO a sítě

On-line

4

8

12

13

18

19

20

Fotografie (strany): European Commission (3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17),
EPA PHOTO / CTK / MILAN KOSECEAR (6), EPA PHOTO / ATTILA KISBENEDEK (8).

Obálka: Wind generator at Blyth, United Kingdom. Foto: European Commission.

Šéfredaktor: Raphaël Goulet, Evropská komise,
Generální ředitelství pro regionální politiku.

Další přispěvatelé: Tipik S.A.

Tento časopis je vytištěn v angličtině, francouzštině a němčině na recyklovaném papíře
a je k dispozici ve 22 jazycích zemí Evropské unie v:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů
a nemusí vyjadřovat názory Evropské komise.

Ve stručnosti

Územní soudržnost – Udělejme z územní rozmanitosti přednost

Komisi nově vydaná zelená kniha o územní soudržnosti odstartovala debatu o otázkách zásadních pro způsob, jakým EU jedná. Daleka toho, že by mohla ovlivnit pouze samotnou politiku soudržnosti, kniha nastoluje otázky o stavu územní spolupráce, jak lidé využívají území, na kterých žijí, jak v rámci území fungují sektorové politiky, o vztahu mezi spoluprací a soutěživostí. Životní styly se mění, vyvstávají dříve nepředstavitelné problémy. Evropské vlády na všech úrovních musí reagovat. Ale jak?

S takto plodnou debatou snažíci se obsáhnout veškerou rozmanitost tématu se toto vydání časopisu Panorama přednostně zaměřuje na zelenou knihu. Zabýváme se pouze tímto dokumentem, přinášíme zprávy z dvoudenní zahajovací konference, která se konala v Paříži, interview s pěti osobami, jejichž profesí je regionální politika na různých úrovních, abychom zjistili, v co doufají a z čeho mají obavy, a představujeme nový nástroj EU, který by měl usnadnit regionální přeshraniční spolupráci – Evropské uskupení pro územní spolupráci, EGTC.

Politika soudržnosti měla od svého počátku na zřeteli územní rozměr, přes systém volby, systém distribuce finančních zdrojů či způsob, jakým byl pracovní program organizován. Mnozí však cítí potřebu zlepšit způsob, jakým veřejné politiky řeší územní požadavky, přestože v současnosti neexistuje žádná dohoda o tom, jak to provádět. V tomto kontextu Evropský parlament, neformální setkání ministrů odpovědných za rozvoj měst a územní soudržnost, které se konalo v roce 2007 v Lipsku, a také mnohá sdružení reprezentující specifické typy území žádaly Komisi o vytvoření listiny o územní soudržnosti. Zelená kniha je naší odpovědí.

Spuštěním debaty Komise zamýšlí dosažení obecného pochopení územní soudržnosti a společných evropských řešení.

Zvu vás k přečtení časopisu Panorama a k prohlédnutí webové stránky Inforegio věnované zelené knize http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_cs.htm

Připojte se k debatě a zveřejněte své názory!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'DHübner'.

Danuta Hübner
Komisařka pro regionální politiku

Územní rozmanitost jako výhoda – zelená kniha o územní soudržnosti

Hustota, vzdálenost a členění: tři faktory, jejichž možný dopad na tempo ekonomického a sociálního rozvoje předpokládá zpráva Světové banky pro rok 2009. Ve své zelené knize o územní soudržnosti Komise vytyčuje tři možné způsoby, jak těmto úkolům čelit; bere do úvahy regiony s příslušnými geografickými charakteristikami; diskutuje o záměru územní soudržnosti v plánování politik EU a otevírá debatu na téma soudržnosti.

V roce 2006 Rada přijala strategické směrnice Společenství, které stanovily, že „podpora územní soudržnosti by měla být součástí úsilí zajistit, aby všechna evropská území měla příležitost účastnit se programu růstu a pracovních míst“. Strategické směrnice týkající se rozvoje venkova také zdůrazňují, jak k územní spolupráci přispěly související programy.

Je stále větší potřeba podpory spolupráce, dialogu a partnerství mezi různými úrovněmi řízení, organizacemi a osobami implementujícími politiku na místě.

Na základě těchto výsledků a změn způsobených nedávným rozšířením a potřeby uvést síly do souladu, aby bylo možno se vypořádat s výzvami globální ekonomiky a bezpodmínečně pracovat na více udržitelném rozvoji, Komise publikovala tuto zelenou knihu a spustila období konzultace. Takže o čem se má diskutovat?

Koncentrace – propojení – spolupráce: odpověď na výzvy

Koncentrace

Charakter osídlení v EU je neobvyklý, v Evropě je přibližně 5 000 měst a téměř 1 000 velkých měst. I když je síť měst relativně hustá, pouze 7 % populace žije ve městech s více než pěti miliony obyvatel, na rozdíl od 25 % v USA.

Z globálního hlediska jsou města EU menší, a to má vliv na produktivitu. EU je charakteristická nižší prostorovou koncentrací ekonomické aktivity, než je tomu u jiných rozvinutých oblastí ve světě – je to odrazem v jistém smyslu evropského způsobu života, jehož hodnotami jsou udržitelný rozvoj, ochrana přírodních zdrojů a kulturní tradice. To znamená, že i když je městský život rozšířený, není koncentrovaný: obyvatelé měst žijí blízko venkovských oblastí a obyvatelé venkova často žijí v dosahu služeb. Malá a střední města jsou důležitější, než by se zdálo, poskytují infrastrukturu a služby, což napomáhá zabránění úbytku venkovské populace a městskému posunu.

Jak mohou být na území charakteristickým velkým počtem malých a středních měst dosaženy výhody koncentrované ekonomické aktivity a zároveň zabráněno znečištění ovzduší, přelidnění, úpadku měst a sociálnímu vyloučení? Odpovědí je povzbuzení spolupráce, vzájemná součinnost a propojení mezi obcemi, městy a přilehlými venkovskými oblastmi. Aby měla Evropa prospěch ze zvýšení produktivity vyplývající z koncentrace ekonomické aktivity, potřebuje

Ekonomické výhody vyplývající z koncentrace musí být upřednostněny a zároveň musí být dbáno na pozitiva evropských měst.

dosáhnout spíše maximální možné míry předávání informací, nežli stavět na efektu velkých měst, který se projeví v pouhých číslech.

Idea územní soudržnosti nám klade otázku, jak můžeme co nejlépe zachovat unikátnost a rozmanitost této struktury osídlení, aby zároveň evropští občané nebyli znevýhodněni po stránce nabídky pracovních příležitostí, podmínek bydlení, přístupu k veřejným službám a podvědomého inklinování k tomu, chtít bydlet v jednom regionu a v jiném ne.

Rozvinuté systémy řízení dopravy fyzicky lidi spojují, přičemž lepší využívání technologií podporuje sdílení nápadů.

Propojení

Jakkoliv vyvážená bude urbanizace, která se v budoucnosti rozvine, jednotlivé městské aglomerace a lidé v nich žijící musí žít pohromadě. Ihned vyvstává na mysl doprava, ale propojení také zahrnuje: kvalitní širokopásmový přístup na internet; možnost spolehlivého zásobování energií; vazby mezi výzkumnými centry a obchodem a jistotu, že budou řešeny speciální požadavky znevýhodněných skupin.

U nových členských států je dobré silniční propojení vzácné a železniční dráhy jsou nejednotné: ve většině případů na drahách nemohou adekvátně fungovat rychlovlaky a často jsou nutné jejich opravy. Je nutné lepší řízení dopravy. Snížení CO₂ v ovzduší díky vodní nákladní dopravě nebylo realizováno – námořní doprava a vnitrozemské vodní cesty zůstávají nevyužity.

Přístup ke službám obecného zájmu, jako je zdravotní péče či vzdělávání, je častým problémem venkovských oblastí. V odlehlých regionech žije v průměru více než 40 % populace více než hodinu a půl jízdy od nemocnice a 43 % více než hodinu cesty od univerzity. Potenciál informačních a komunikačních technologií v oblasti telemedicíny a vzdělávání na dálku není využíván.

Území metropolí překlenující místní a regionální hranice a hraniční regiony EU-15 prosperují již mnoho let z politiky soudržnosti s pozitivním dopadem, včetně zlepšení dostupnosti, kvality a účinnosti přeshraniční zdravotní péče – důležité vzhledem k tomu, že v otázce zpřístupnění neexistují dostatečně jasná pravidla.

EU je na jihu a východě obklopená regiony, které mají nižší hrubý domácí produkt (HDP) na jednoho obyvatele nežli vnější hraniční oblasti Unie – které mají nejnižší HDP v EU. V některých krajinách vně EU také vzrůstá populace, takže tlak na migraci je velký.

Námět pro debatu

Je zde třeba rozvíjet soudržné politiky pro infrastrukturu a ekonomickou spolupráci v nových členských státech a v hraničních regionech dřívější železné opony. Je také nezbytné pracovat na zlepšení využití přímořských prostor a překonávání hranic země – moře.

Námět pro debatu

Je nezbytný více vyvážený a udržitelný rozvoj, který posiluje konkurenceschopnost a zároveň respektuje přírodní bohatství, jako je otevřená krajina. Takový rozvoj by mohl také zajistit sociální soudržnost. To znamená vyhnout se přílišným koncentracím růstu při pomáhání každému užívat výhod a prostředků, které nabízí městský život – například dostupnost nemocnic a škol.

Spolupráce

Zálležitosti, které vyžadují bližší spolupráci, mohou být citlivé – problémy, u kterých se zdá, že vznikly a ovlivnily pouze jeden region, mohly být ve skutečnosti vyprovokovány zvnějška tohoto území. V případě kontaminace půdy by se zdálo, že se jedná o konkrétně lokalizovaný problém. Ale znečišťující látky vypuštěné v jedné krajině mohou prosakovat a ovlivnit jinou krajinu – kvalita její půdy či vodních hladin se může zhoršit, a tak za nezodpovědné chování jedné krajiny zaplatí jiná. Změna klimatu a s tím související záplavy, požáry a sucha jsou stále více obvyklé a budou vyžadovat efektivnější přeshraniční spolupráci.

Zřetel na prostředí nabourává naše dřívější představy hranic a nezávislých regionů a charakter moderních pracovních postupů také vyžaduje bližší partnerství mezi oblastmi, které se dříve považovaly za oddělené, separované entity. Ekonomický rozvoj, veřejná doprava, dostupnost zdravotní péče, vyšší vzdělávání a možnost odborné výuky – vše překlenuje hranice regionů.

Přidaná hodnota spolupráce se projevuje ve velké šíři. Po 14 letech programů s tímto cílem Komise doufá, že zelená kniha upoutá pozornost na výhody plynoucí z vyvýšení územní spolupráce na novou úroveň. Něco takového již lze vidět v rodící se strategii EU pro region Baltského moře – možnosti pro otestování a opětovné promyšlení charakteru územní spolupráce upřednostňující více soudržné strategie, sdílení společných záměrů a programů přímé implementace.

Ale ideály musí být uskutečněny a je třeba nalézt způsob, jak záměry prosadit. Evropské uskupení pro územní spolupráci (EGTC) poskytuje různým administrativním správám právní rámec pro společnou práci – ale lze a mělo by být učiněno víc.

Námět pro debatu

Musí být předložen jednodušší, účinnější a více adaptabilní soubor nástrojů pro napomáhání spolupráci mezi rozdílnými administrativami a institucionálními kulturami; EGCT je dobrý první krok.

Námět pro debatu

Potřebují regiony se specifickými rysy speciální opatření a politiku?

Geografie – výhoda či nevýhoda?

Ekonomický charakter horských a ostrovních regionů je stejně tak jedinečný jako jejich topografie. Protože turismus jim v mnoha případech dobře sloužil, podpora místního hospodářství a poskytování prostředků a motivace pro dopravní linky a dobré základní služby je učinilo přístupnějšími. Závislost pouze na jednom sektoru staví tyto ekonomiky do rizika navíc umocněného problémem změny klimatu – ostrovy čelí stoupajícím hladinám moří a erozi pobřeží, hory ústupu ledovců a úbytku sněhu.

Špatná dostupnost je další z bariér rozvoje – ostrovy jsou často periferiemi a horské oblasti v mnoha případech představují přírodní bariéry mezi členskými státy, umocňující efekt hranic. Mezinárodní spolupráce v těchto oblastech je proto zásadní ne pouze pro horské oblasti samotné, ale také pro nížiny, které oddělují.

Proč vydávat zelenou knihu?

Diskuse o územní soudržnosti začala počátkem 90. let a publikovány byly dvě zprávy, Europe 2000 a Europe 2000+. Ale až v roce 1995, na zasedání shromáždění evropských regionů v Antverpách, se poprvé objevila koncepce územní soudržnosti.

O dva roky později byla koncepce zahrnuta v Amsterodamské smlouvě (článek 7d) a v roce 1999 byla členskými státy přijata Evropská perspektiva územního rozvoje (ESDP). Častá setkání ministrů odpovědných za územní plánování a regionální rozvoj z různých vlád vedla k přijetí územní agendy, která stanovila tři priority pro soudržnost:

- zaměřit politiky národního a regionálního územního rozvoje na to, aby co nejvíce využily výhod jednotlivých území;

Geografická měřítka, jako například pohoří, mění naše dřívější představy o hranicích.

Politika soudržnosti – profitování z územních řešení.

- posílit vazby mezi územími a jejich integraci podporováním spolupráce a výměn; a
- zlepšit důslednost politik EU s územním dopadem.

Důraz na územní soudržnost na mezivládní úrovni prokázal, že debata byla dostatečně pokročilá, aby se zaměřila na společnou vizi toho, jak soudržnost zapadne do politik EU – po roce formulování idejí byla zelená kniha vydána, aby ucelila názory a stanovila další směr.

Vyvýšení územní spolupráce na novou úroveň

Doposud byly základním kamenem financování soudržnosti a jednotkou analýzy, na které byla postavena politika, středně velké regiony členských států, takzvané NUTS-2, identifikované EUROSTATEM jako sdílející obecné parametry.

Územní spolupráce žádá flexibilnější přístup ke geografii zohledňující jak menší regiony, tak i ty větší, jako je povodí Dunaje a region Černého moře. Ale tam analýza nekončí; nový přístup ke geografii zahrnuje jako geografické rysy také jednotlivé úrovně spolupráce a sítě, čímž dává novou dimenzi způsobu nahlížení na schéma Evropské unie.

Argument, že potřebujeme zvýšit územní kontrapunkt v oblasti sektorových politik napříč EU, nabývá na váze tak, jako fakt, že politika, aby fungovala, musí být na místní úrovni adaptovaná. Situace se začíná pomalu zlepšovat s pomocí určitých regionálních programů převádějících celé rozpočty přímo na příslušná města a poskytujících rady ohledně záměrů a implementace projektů. Důraz leží na vytváření politiky s místním zaměřením; orgány, které mají na paměti slovo „území“ znají polohu krajiny předtím, než pro ni stanovují politiku. Musí nastat změna v plánování sektorové politiky. Vývoj sektorových politik na všech úrovních by měl počítat s dopadem, který politiky budou mít na regiony samotné. Zemědělství, inovace, udržitelný rozvoj – jeden přístup neplatí pro všechny.

Zelená kniha dolaďuje svůj přístup argumentem, že pozornost věnovaná územní soudržnosti, musí být jasně a zřetelně zformulovaná – regionální politika by měla být, jak její název napovídá v běžném smyslu tohoto slova, realizovaná v různých typech regionů nebo jiným slovem území. Regionální zaměření musí být posíleno důrazem na „místně zaměřené“ politiky, které se integrují s politikami v oblastech, jako je například udržitelný rozvoj a dostupnost služeb.

Poukazováním na flexibilnější geografii kniha nezpochybňuje národní a regionální kompetence na poli územního plánování a využívání krajiny. Jak Danuta Hübnerová, komisařka pro regionální politiku vysvětluje: „Potřebujeme prozkoumat nové formy řízení pro posílení nelehkého, ale důležitého propojení evropského řízení na vysoké úrovni a přizpůsobení se místním potřebám a preferencím na všech úrovních“.

Rozmanitost jako výhoda, ne bariéra

Společně se změnou perspektivy přichází změna filozofie – spolupráce není jen o snaze překročit hranice států, je to také krok k dosažení pozice síly.

Jednoduché stereotypy, jako „město rovná se produktivita – venkov rovná se nevýhoda“, musí být odstraněny stejně tak, jako představa, že určité oblasti jsou pro spolupráci nevhodné kvůli nízkému HDP. Některá města bojují o přežití, některé venkovské oblasti prožívají boom, a územní spolupráce by se měla zaměřit na jejich propojení, aby tyto regiony mohly zlepšit životní úroveň obyvatel žijících na celé jejich ploše.

Fondy by měly být nasměrovány k nastartování spolupůsobení, která jsou samohybná a zpětně působící ve prospěch regionu i po skončení projektu či programu. Ohnisko by se mělo přesunout od podpory směrem k zasévání potenciálu pro růst – spolupracovat a obstát.

Komise uvítá vaše názory v období tohoto procesu debaty, která poběží do konce února 2009.

Navštivte webovou stránku zelené knihy: http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_cs.htm

Zelená kniha z různých úhlů

Následující výběr rozhovorů osvětluje, jak vnímají zelenou knihu různí lidé podílející se na regionální politice. Jejich priority a stanoviska jsou ovlivněny jejich zaměstnáním a aby byly prezentovány jejich odlišné úhly pohledu, každý z dotazovaných odpovídal na dvě vždy stejné klíčové otázky. Třetí otázku si položili sami, aby bylo možno vidět jejich klíčové zájmy, které se liší v závislosti na jejich rolích.

Danuta Hübnerová, evropská komisařka pro regionální záležitosti

1. K jakým změnám v rámci území má podle Vás napomoci nová zelená kniha o územní soudržnosti?

Zelená kniha nás nutí zvažovat dopad, který mají politiky, jako je transport či zemědělství, na dané místo. Otázkou je, jak může být dosaženo harmonického rozvoje různých území díky rozdílným veřejným politikám a především díky evropské politice soudržnosti.

Politika musí být na všech úrovních integrovaná a musí řešit potřeby lidí žijících na přesně určených územích.

Politika soudržnosti má zajistit lidem, aby se mohli v co největší míře podílet na vytváření charakteru území, na kterých žijí, a zelená kniha otevírá debatu o tom, jakým způsobem to zajistit. My v době tohoto konzultačního období nasloucháme tomu, co lidé říkají, a jejich připomínky bereme do úvahy, ale podle mého názoru existují konkrétní aspekty, které by se měly zvážit.

Musíme přehodnotit naši definici pojmu „území“ a to, jakou děláme v tomto smyslu politiku. Ve stále větší míře se lidé přestávají omezovat stanovými administrativními hranicemi – dojíždějí za prací a do stále větších vzdáleností za nákupy či za zábavou – takže způsob jejich života v rámci území se mění. Stejně tak nové výzvy, jako globalizace, změny klimatu a migrace, vyžadují společný evropský postup propojující politiku vytvářenou na všech úrovních.

Potřebujeme mít integrovaný přístup k vytváření politiky na všech úrovních; veřejné politiky musí uspokojovat potřeby obyvatel jednotlivých přesně definovaných území. Tato území se mohou různit, od místních komunit až po oblasti

metropolí, od přeshraničních regionů k mezinárodním přímořským oblastem či říčním povodím.

Je třeba lépe koordinovat sektorové a územní politiky, přestože zůstanou nadále svébytnými. Je také třeba dalších partnerství pro posílení nelehkého, ale důležitého propojení evropského řízení na vysoké úrovni a zdola nahoru definovaných místních potřeb a preferencí.

Pro lepší rozhodování je zapotřebí mít lepší přehled o našich územích, včetně územní dynamiky, dopadů, plánů, a tak dále. Údaje, ukazatele a stejně tak metody musí být schopny odhalit celkový charakter možného dopadu politik na dané území. V tomto ohledu je vyvíjeno významné a nepřetržité úsilí například v rámci programu ESPON.

2. Spolupráce se jeví být klíčovým tématem zelené knihy – jaké problémy by podle Vás měly být překonány, aby vznikla skutečná meziregionální a mezinárodní spolupráce v rámci regionů?

Preambule Lisabonské smlouvy poukazuje na to, že hlavním cílem Evropské unie je „vytvářet stále užší propojení mezi obyvateli Evropy“ a „zajistit ekonomický a sociální rozvoj jejich zemí společným postupem eliminujícím bariéry, které Evropu rozdělují“.

Abychom toto zajistili, musíme se zaměřit na spolupráci, nehledě na to, jak dobře funguje náš vnitřní trh, bariéry stále zůstávají.

Doufám, že zelená kniha otevře diskusi s dalekým dosahem pojmenovávající úkoly společné pro určité typy regionů, které mohou být zároveň cíleněji adresovány díky spolupráci. Spolupráce a sdílení zkušeností mezi regiony může být strategickým spouštěčem stimulace dynamického, do budoucna hledícího procesu regionálního rozvoje.

Díky víceúrovňovému řízení může být zformována udržitelná spolupráce v rámci velkých mezinárodních území, jako jsou oblasti horských hřebenů, přeshraniční aglomerace a společná území spíše lokálních rozměrů. Evropské uskupení pro územní spolupráci, které je schopno zahrnout všechny veřejné úrovně, se zde jeví být symbolickým nástrojem EU.

3. Není debata o územní soudržnosti předčasná vzhledem k tomu, že Lisabonská smlouva, ve které je tento pojem zahrnut, ještě nebyla podepsána?

Debata není předčasná – je důležité si uvědomit, že idea územní soudržnosti není nová. V tomto kontextu Evropský

parlament, neformální setkání ministrů odpovědných za rozvoj měst a územní soudržnost, které se konalo v Lipsku v roce 2007, a také mnohá sdružení reprezentující specifické typy území, žádaly Komisi o vytvoření listiny o územní soudržnosti. Zelená kniha je naší odpovědí.

Politika soudržnosti měla od svého počátku na zřeteli územní rozměr, přes systém volby, systém distribuce finančních zdrojů a způsob, jakým byl pracovní program organizován. Mnozí však cítí potřebu zlepšit způsob, jakým veřejné politiky řeší územní požadavky, přestože v současnosti neexistuje žádná pevná dohoda o tom, jak to provádět.

Michel Delebarre, první viceprezident Výboru regionů od r. 2008, starosta města Dunkerque

1. K jakým změnám v rámci území má podle Vás napomoci nová zelená kniha o územní soudržnosti?

První výhodou je otevření debaty. Tento záměr je důležitý pro příštích deset let budování Evropské unie. Takže co si představujeme pod pojmem územní soudržnost? Výsledkem mé analýzy je, že každé území musí doufat v budoucnost, musí být schopno vytvořit strategii sobě na míru. To neznamená, že všechna území jsou stejná a že budou mít stejný počet malých a středních podniků, či stejnou úroveň infrastruktury. Všechny regiony řeší vnitřní problémy týkající se územní soudržnosti a soutěživosti. Co se týče nás, je důležité nechat všechny regiony hrát jejich part v „evropském koncertu“, bez ohledu na jejich rozmanitost a zároveň právě kvůli ní. **Žádné z území by nemělo být zanedbáno, ponecháno stranou vývoje EU.**

Musíme učinit z dobrovolné politiky soudržnosti součást územní soudržnosti. Nesmí jít o určující politiku pro politiky EU, které se z vlastního popudu, nehledě na území, nemění, na příklad výzkum či zemědělskou politiku. Není možné chápat politiku soudržnosti či územní soudržnost jako určující pro všechny tyto ostatní politiky. To je důležitý bod, nad kterým je nutné se zamyslet vzhledem k budoucnosti EU.

2. Spolupráce se jeví být klíčovým tématem zelené knihy – jaké problémy by podle Vás měly být překonány, aby vznikla skutečná přeshraniční a mezinárodní spolupráce v rámci regionů?

Nikdo nepopírá přidanou hodnotu, kterou Evropa získala díky spolupráci v rámci území. Ta musí být posílena jako klíčový nástroj pro územní soudržnost.

Když se podíváme konkrétně, na hranicích se nacházíme na územích, které bezesporu poskytují největší příležitosti pro příští budování Evropy. Tam ovlivňujeme každodenní životy lidí. Existují překážky v oblasti sociálního pojištění a dopravy ale věřím, že budeme schopni je překonat. EU musí tento proces kontinuálně vnímat jako každodenně se odehrávající experiment konstruování Evropské unie. Myslím, že to je velmi důležité.

Každý by si přál uskutečnit ty nejlepší postupy, ale to není možné bez finanční podpory a bez některých evropských nařízení. Musíme říci nahlas a zřetelně, že v očích osob

Komise doufá, že spuštěním debaty napomůže dosažení obecného pochopení smyslu územní soudržnosti a společných evropských řešení. Ale musíme vzít do úvahy politický proces. Lisabonská smlouva zviditelní záměr územní soudržnosti a učiní ho zřetelným; ale nejdříve musí být ratifikována. Budoucí politika soudržnosti prohloubí územní rozměr rozvoje; ale v současnosti tvrdě pracujeme na tom, aby byla úspěšná implementace programů let 2007–2013. Musíme myslet na budoucnost, ale mnoho může být uděláno v rámci současných platných smluv a nařízení.

zvolených, osob pracujících v institucích a těch, kterých se po ekonomické a sociální stránce dotýká stav jednotlivých území je nemyslitelné, aby byl současný cíl spolupráce po roce 2013 přehodnocován. Zdokonalování ano. Reformy ano. Ale výměna nejlepších zkušeností nemůže být uskutečněna zadarmo a v rámci územní spolupráce by žádná omezení neměla být kladena jako překážky.

3. Jaký význam v rámci územní soudržnosti by měly mít, veřejné služby?

Lisabonská smlouva jednoznačně propojuje pojem veřejných služeb a územní soudržnosti, a to je základ pro budování územní soudržnosti. Například podívejte se na směrnici týkající se poštovní služby. Jsem si jistý, že pokud bychom předložili text k prozkoumání dříve, s ohledem na potřeby politiky územní soudržnosti, nemohli bychom stejný text použít, protože by neodpovídal potřebám územní soudržnosti. Veřejné služby jsou dimenzí, která musí být zapracována do záměru územní soudržnosti. To by mohlo Evropu podnitit k přehodnocení řady věcí týkajících se veřejných služeb. Byl bych rád, kdyby zelená kniha na toto kladla mnohem větší důraz.

Evropský koncert, rozmanitost evropských regionů je silou Evropy.

Andreas Faludi, profesor politiky územních systémů v Evropě na Výzkumném institutu OTB pro studium bydlení, měst a mobility, Delftská univerzita, čestný člen Královského městského plánovacího institutu (RTPI, Spojené království) a Asociace evropských škol plánování (AESOP)

1. K jakým změnám v rámci území má podle Vás napomoci nová zelená kniha o územní soudržnosti?

Zelená kniha o územní soudržnosti, která je diskusním dokumentem, jako taková nepředstírá, že „změní věci od základu“, ale nabízí se samozřejmě otázka, jaký efekt by mohla mít diskuse, kterou vyvolá. V tomto smyslu si představuji více pozornosti věnované tomu, kde lidé žijí, kde se nacházejí firmy, kde jsou místní komunity či regiony ve spojení se svými partnery, konkurenty, trhy, atd. Jinými slovy, jak strategické směrnice Společenství plným právem přiznávají, „na geografii záleží“, a já doufám, že zelená kniha napomůže tomu, aby veřejní a soukromí činitelé propojili své síly, aby byl lépe chápán zeměpisný význam a více brali do úvahy své geografické pozice. Na základě toho si mohou také navzájem lépe porozumět a zlepšit své individuální a společné politiky.

2. Spolupráce se jeví být klíčovým tématem zelené knihy – jaké problémy by podle Vás měly být překonány, aby vznikla skutečná přeshraniční a mezinárodní spolupráce v rámci regionů?

V této době je rozčlenění územních záležitostí a územních strategií zásadním způsobem ovlivněno strukturou institucí, která se vyvíjela po staletí, s obcemi ve spodní části pyramidy, národem – státem na jejím vrcholu a dvěma či více úrovněmi mezi tím. Systém je tak zavedený, že můžeme jen těžko myslet na sebe a naše instituce a jak uplatňovat

demokratické zákony v rámci jakýchkoliv jiných podmínek. Ve stejné době se však realita rychle mění díky mnoha vztahům nerespektujícím zavedené a pevné hranice, které měly vnést do tohoto systému řád. Velký pokrok byl učiněn v rámci umožňování výměn, ale existující struktura je stále velmi pevná. Takže vůči „mé obci“, „mému regionu“, „mému národu“, „mým voličům“ je na místě odpovědnost a stejně tak politická legitimita – a to je možná tou největší výzvou pro meziregionální a mezinárodní spolupráci.

3. Proč je tak obtížné definovat pojem územní soudržnost – první otázka do debaty, kterou zelená kniha nastoluje a která také často v diskusích vyvstává?

Tak jako ekonomická a sociální soudržnost, které rovněž nelze jednoduše definovat, územní soudržnost je zastřešujícím konceptem. Michel Barnier, který byl jako komisař pro regionální politiku v letech 2000–04 odpovědný za zahájení debaty o územní soudržnosti, rozčlenil toto téma na několik součástí: rovnost zájmů (např. to, kde lidé žijí, by nemělo zásadním způsobem ovlivňovat jejich příležitosti ani kvalitu jejich života); konkurenceschopnost (regiony a lokality mají svým vlastním způsobem zásadní vliv na růst a vytváření pracovních příležitostí); trvale udržitelný rozvoj a dobré řízení. Toto jsou různé a potenciálně protichůdné aspekty, které je nutno specifikovat a pokud možno, případ od případu, uvést do souladu. Územní soudržnost je tedy jakýmsi vyzváním k tanci, není to tanec sám.

Lambert van Nistelrooij, člen Evropského parlamentu, zpravodaj o zelené knize o územní soudržnosti a o Páté zprávě o vývoji politiky soudržnosti

1. K jakým změnám v rámci území má podle Vás napomoci nová zelená kniha o územní soudržnosti?

Chtěl bych zdůraznit potřebu „horizontální politiky“ s uceleným přístupem, aby bylo řízení v rámci území více efektivní. Rozpočty a politiky EU se na přidělených územích vzájemně doplňují. Proto vyzdvihují strategii Komise podporující „propojení, spolupráci a koncentraci“. To vede k celoevropskému přehledu o úrovni růstu a prosperity. Pokud si to členské státy a regionální či místní orgány zvolí, fondy EU mohou podporovat „vrcholné rozvojové aktivity“. V rámci regionálního rozvoje vnímáme nové entity, například v pohraničí a v „meta-regionech“, jako je oblast Baltského moře. Kromě toho program územní soudržnosti klade důraz především na podporu udržitelného růstu a soutěže ve všech evropských regionech. **Budoucí rozvržení evropských fondů bude ovlivněno naším záměrem budování symetrické, multipolární a vyvážené Evropy.**

2. Spolupráce se jeví být klíčovým tématem zelené knihy – jaké problémy by podle Vás měly být překonány, aby vznikla skutečná přeshraniční a mezinárodní spolupráce v rámci regionů?

Především, regiony se od sebe vzájemně učí a vyměňují si zkušenosti v rámci programů Regiony pro hospodářskou změnu, Regiony znalostí a Iniciativa – evropský program sousedství. Evropa má dlouhodobou tradici meziregionální a přeshraniční spolupráce. Veřejné a soukromé investice, otevřená koordinace či inovační ekosystémy jsou moderními koncepty, které musí být v co největší míře podporovány. Regiony a města jsou územími, kde se politiky propojují a získávají přidanou hodnotu.

Pro období let 2007–13 bylo financování třetího cíle (spolupráce) omezeno. Navrhuji ho opět více podpořit. Finanční investice v oblasti meziregionální a přeshraniční spolupráce jsou obrovské a měly by být více profilovány.

3. Jakým způsobem může Parlament podpořit politickou debatu o územní soudržnosti v souvislosti s novou publikací zelené knihy?

V této fázi diskuse o územní soudržnosti Parlament předloží nové podnětné návrhy, které by měly stimulovat debatu o budoucnosti politiky soudržnosti. Pod pojmem „územní soudržnost“ by zúčastnění měli rozumět horizontální koncept zaměřený na vytyčení územního vlivu soudržnosti a sektorových politik na daném území.

Proto by měl Evropský parlament v návaznosti na výsledky konzultačního procesu Komise závazně vyžadovat zveřejnění bílé knihy o územní soudržnosti. Jenom to umožní transformování pojmu „územní soudržnosti“ do konkrétních ustanovení, která by měla být zahrnuta v následujícím legislativním balíčku pro strukturální fondy v plánovacím období po roce 2013. Věřím, že Evropský parlament ochrání naše politiky v rámci území lépe, než tomu bylo doposud. Bude to strategie platná pro území celé Evropy, ne pouze pro chudší regiony!

Inovativní ekosystémy, konkurenceschopnost je podmiňována spoluprací a výměnou nejlepších zkušeností.

Jesús Bedoya Vega, zástupce generálního ředitele odboru pro hospodářství na Cantabrijském regionálním ministerstvu hospodářství a financí

1. K jakým změnám v rámci území má podle Vás napomoci nová zelená kniha o územní soudržnosti?

Zelená kniha je nanejvýš zajímavým dokumentem s mnoha náměty k zamyšlení a otevírá debatu o koncepcích souvisejících s územní soudržností. Přesto, ve skutečnosti, pokročení v této debatě je zpomaleno nedostatkem konkrétních nápadů a řešení vzhledem k otázce jejich financování, a to je zásadní věc, pokud má jít o snahu implementovat záměry, které dokument obsahuje.

2. Spolupráce se jeví být klíčovým tématem zelené knihy – jaké problémy by podle Vás měly být překonány, aby vznikla skutečná přeshraniční a mezinárodní spolupráce v rámci regionů?

Pro začátek je důležité definovat a vymezit podstatu a charakter všech typů spolupráce. Výzvy, problémy a jejich řešení týkající se přeshraniční spolupráce nejsou stejné jako v případě spolupráce mezinárodní či meziregionální. Tradiční pěstování společných aktivit již v oblastech hranic mezi sousedícími regiony zapustilo kořeny a zájem zprostředkovatelů mezinárodní spolupráce se nakonec jen zvýší, pokud spolupracující území budou úspěšně posílena a konsolidována.

3. Jak hodnotíte mezinárodní spolupráci v jihozápadní oblasti Evropy, v níž Váš region působí jako řídicí orgán?

Hodnotím ji velmi pozitivně; v posledních letech byl učiněn značný pokrok. Více než pět stům organizací jihozápadní Evropy tak bylo umožněno rozběhnout projekty založené na všeobecné spolupráci přesto, že zde nebyly v tomto smyslu předchozí zkušenosti. To je skutečný úspěch spolupráce.

Zdravotní péče, jedna z oblastí, která se nabízí k přeshraniční spolupráci.

Evropské uskupení pro územní spolupráci (EGTC) – podpora záměrů zelené knihy

„Územní soudržnost je o přizpůsobení se dnešní realitě a výzám. Je to evropský model pro udržitelný růst a pracovní příležitosti,“ vysvětlila Danuta Hübnerová, komisařka pro regionální politiku, při zahájení debaty o budoucnosti politiky soudržnosti.

ESÚS – usnadňování přeshraniční spolupráce.

Zelená kniha o územní soudržnosti pojednává o harmonickém rozvoji napříč EU a zajištění, aby lidé byli schopni v co největší míře vytvářet charakter regionů, ve kterých žijí. Konkurenceschopnost závisí na budování vazeb s jinými územími, aby mohly být využívány obecné hodnoty koordinovaným a udržitelným způsobem – ale pokud by byly tyto obecné hodnoty sdíleny v rámci různých regionů či přes hranice členských států, situace by se mohla zkomplikovat. Pro rozjezd užší územní spolupráce Komise ustanovila EGTC, které si klade za cíl zjednodušit administrativu a finanční kontrolu územní spolupráce v Evropě.

Co je EGTC?

Vytyčení koncepce EGTC v nařízení z roku 2006 bylo reakcí na tlak vyvinutý přeshraničními evropskými regiony a organizacemi, které požadovaly uzákonění podpory jejich spolupráce. Součástí EGTC musí být instituce z nejméně dvou členských států EU – je možná rovněž účast členů ze států vně EU. Tito zainteresovaní mohou být na jakékoliv vládní úrovni, mohou to být regionální či obecní úřady, svazy či jakékoliv jiné veřejné instituce.

Zřízení EGTC by mělo být zaměřeno na jeden z následujících hlavních typů aktivit. Může se zabývat implementací programů nebo projektů evropské územní spolupráce. Může zahrnovat implementaci jiných aktivit územní spolupráce spolufinancovaných EU. A konečně, může také uskutečňovat další akce, které nejsou propojeny s projekty financovanými EU.

Jaký bude mít vytvoření EGTC užitek?

Přístup k politice soudržnosti je stále více decentralizován: programy let 2007–13 počítají s možným převedením veřejných institucí na subregionální úroveň, aby bylo podpořeno víceúrovňové řízení. Slučováním a vytvářením právních subjektiv získají instituce větší slovo – to jim jiným způsobem umožní účastnit se implementace programů ze stejné pozice jako regionální vlády či státní správa.

Přirozeně komplikace, které s sebou přináší rozjezd aktivit EGTC, mohou odrazovat: ale po uvedení do pohybu jsou překážky v přeshraniční spolupráci týkající se odlišných právních systémů, administrativních struktur a kultur odstraněny, protože skupina pracuje v rámci zastřešujících standardně nastavených nařízeních. Tento integrovaný přístup dává účastníkům zákonnou platformu pro koordinaci jednotlivých úrovní a forem administrativní správy a umožňuje jejich provázanost v rámci zákonem uznávaných struktur. Mají rozsah, politický příslib, zdroje, a co je důležité, mohou využít existující know-how pro vyvíjení a implementaci územních strategií založených na reálném odhadu potřeb.

Rozjezd EGTC

Mezinárodní spolupráce regionů se mezi Galícií ve Španělsku a severním Portugalskem v oblasti Eixo Atlántico velmi osvědčila..

Eixo Atlántico sdružující 34 měst Galicie a severního Portugalska existuje pod tímto názvem od roku 1992, původně kvůli sjednocení žádostí o dotace pro region v rámci INTERREG. Tento záměr byl však rychle rozšířen, aby zahrnul také podporu ve formě politické debaty o přeshraničních strategiích pro udržitelný rozvoj.

Přestože cesta byla trnitá – absence zákonného rámce pro přeshraniční aktivity před ustavením EGTC způsobila, že ostatní administrativní úrovně měly pocit, že skupina se přibližuje směrem k jejich sféře aktivit – regionální uskupení bylo úspěšné. Po patnácti letech již nacházíme oblast s vlastním rozpočtem, aktivní v ustavování EGTC a s fungujícími strategiemi, jako je například Digitální místní agenda i2020 podporující nové technologie a Studijní servis, který umožňuje výzkumníkům přístup do sítě.

Z konference o územní soudržnosti, Paříž

Územní soudržnost – myslíme, že ji chceme, ale nejsme si jisti, co znamená

Vylučují se navzájem spolupráce a soutěž? Mělo by financování soudržnosti podpořit spíše území zaostávající ve smyslu HDP, nebo ta, která si vedou nejlépe? Do jaké míry je HDP využitelným ukazatelem? Jen několik otázek, které padly na konferenci o územní soudržnosti a o budoucnosti politiky soudržnosti. Událost se konala 30. a 31. října v Paříži a zúčastnilo se jí přes tisíc delegátů z různých členských států a řečníků z oblasti vytváření politiky, akademické a vědecké. Panorama bylo na konferenci přítomno a přináší z Paříže zprávy o tématech debaty, o průvodních workshopech a shrnutí jednání u kulatého stolu.

Řečníci se shodli na tom, že koncepci územní soudržnosti není lehké uchopit a o to více je debata potřebná. Je nezbytně nutná shoda na tom, co tato idea představuje a jak docílit toho, aby se záměr prakticky uskutečnil, jak je to zakotveno v Lisabonské smlouvě. Přestože smlouva ještě není ratifikována, řečníci vyslovili shodně naději, že podepsána bude, a pak by bylo nezbytné pro záměr územní soudržnosti ustanovit definici a dlouhodobou vizi.

Na úvod konference Hubert Falco, ministr Francie pro územní plánování, zdůraznil potřebu širší debaty zahrnující aktivně zainteresované osoby a kohokoliv z publika majícího pocit, že má k tématu co říci. „Tato konference je výrazem naší vůle zapojit se do dialogu, počínaje místní a konče evropskou úrovní, a já předám výsledky dnešní a zítřejší výměny názorů na setkání ministrů, které se bude konat 25. a 26. listopadu v Marseille,“ vysvětlil při zahájení události. Veřejná konzultace poběží do konce února.

Poslední den začal shrnutím závěrů workshopů a dal řečníkům možnost odpovědět na otázky publika. Závěrečný kulatý stůl se zaměřil konkrétně na budoucnost politiky soudržnosti, mezi jinými zde svými myšlenkami přispěli komisařka pro regionální záležitosti Danuta Hübnerová, Pierre Dartout (meziministerský zplnomocněnec pro územní plánování a konkurenceschopnost území, Francie) a zástupce ředitele pro veřejné řízení a územní rozvoj Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) Mario Pezzini.

Zahájení debaty o „otevření Pandořiny skříňky“

Efekt globalizace v tom smyslu, co dnes nazýváme nestabilními finančními trhy, klimatická změna, demografické trendy – to vše vyžaduje potřebu přizpůsobit se současné situaci v každém z jednotlivých regionů EU.

Shromáždění delegátů v hlavním konferenčním sálu si vyslechlo do velké míry shodné hodnocení, čeho by bylo třeba se vyvarovat, jaká by územní soudržnost být neměla: finanční podpora by neměla být chápána jako kompenzace, jenž by měla napravit škody způsobené špatně promyšlenou sektorovou politikou. **„Každý stupeň vytváření sektorové politiky musí počítat s územím, jinak budeme ztrácet čas,“** řekl Michel Delebarre, viceprezident Výboru regionů. Sdělil, že Výbor je tvrdě proti tomu, aby územní soudržnost byla nástrojem pro nápravu škod způsobených problémy, které vznikly na základě implementace jiných politik.

Řečníci vyslovili různé názory na to, jaká by soudržnost měla být a jakým způsobem má svého cíle dosáhnout, ale všichni se shodli, že debata by byla klíčová, pokud by byla komplexní a odpověděla na otázky jako: Územní soudržnost ano či ne? Co a komu financovat? Integrované či sektorové politiky? K čemu slouží víceúrovňové řízení? Kde se územní soudržnost prolíná s ostatními politikami? Přirovnáním spuštění takové debaty k otevření Pandořiny skříňky Jan Olbrycht, člen REGI, komise Evropského parlamentu vysvětlil, že nehledě na protirečící si názory bylo toto téma zapotřebí vyhlásit a vyjasnit. „Debata byla státotvorná a může být chápána jako proces předávání poznatků pro dobré řízení v novějších členských státech,“ řekl.

Soudržnost a společná zemědělská politika

Polovinu Evropy tvoří převážně venkov a bydlí zde kolem 20 % populace: střední a východní Evropa jsou typické vyšším podílem venkovských oblastí, které musí zároveň čelit problémům migrace i modernizace. Způsob, jakým jsou oblasti venkova využity, se mění, jejich funkce se u různých členských států často liší na základě geografie či národní politiky. **Jedna věc se napříč EU nemění, oblasti venkova vykazují největší odlišnosti v HDP na jednoho obyvatele.**

Podle odhadu Komise bude do roku 2014 o pět milionů farmářských pracovních příležitostí méně. Přesto by stav regionů venkova neměl být pokládán za systematicky upadající.

Vzorek diskutovaných bodů:

- CAP má nesporný územní rozměr, obzvláště pokud se zváží životní úroveň méně zvýhodněných území, opatření týkající se zemědělství a životního prostředí, program LEADER a různé typy výroby vyplývající ze zeměpisné polohy.

Vzniklé otázky: Měl by v takovém případě být posílen územní rozměr CAP? Měl by CAP přispívat na soudržnost? Měli by se tvůrci politiky řídit studiemi o územním dopadu?

- Oblasti venkova řeší mnohačetné problémy, na některé z nichž jsou soustředěny politiky programů CAP a soudržnosti. Potíže, se kterými se členské státy setkávají, vznikly pravděpodobně částečně kvůli nejasnému rozdělení úkolů a sfér působnosti mezi politikou soudržnosti a politikou pro rozvoj venkova.

Vzniklé otázky: Měla by opatření politiky soudržnosti, která přispívají k rozvoji oblastí venkova, být ohodnocena? Měla by existovat jedna evropská politika zaměřená pouze na otázky venkova? Mělo by být řízení regionálních fondů přehodnoceno? Jak může být zajištěno multisektorové a víceúrovňové řízení?

Udržitelný rozvoj

Jednou z hlavních výzev, kterým dnes Evropa čelí, je implantace ekonomického systému, který by kombinoval konkurenceschopnost, omezení využívání uhelných zdrojů a bezpečnost energie. Podpora obnovitelných zdrojů energie znamená významný posun od relativně okrajové výroby k hromadné výrobě. Úkolem pro politiku soudržnosti je uvést do souladu plán lisabonské strategie a její důraz na růst a pracovní místa se strategií gothenburgskou zaměřenou na udržitelný rozvoj.

Návrh obchodování s emisemi, podpora obnovitelných zdrojů energie, zlepšování využitelnosti energie a technologie zachytávání a skladování CO₂ přispějí ke kontrole emisí plynů. **Členské státy si jasně přejí, aby územní faktory na úrovni států byly zahrnuty v definici záměrů stanovených pro každý stát.**

Není pochyb, že změna klimatu a její dopad se různě projeví v rámci jednotlivých regionů s jejich odlišnou způsobilostí řešit své územní otázky, určenou jejich zeměpisnou polohou a strategickou a historickou volbou ve smyslu územního plánování.

Vyvstávají otázky včetně těchto:

- Proč by měly být rozmanitost a potenciál území brány jako důležité okolnosti z hlediska boje proti klimatickým změnám?
- Je intervence veřejných úřadů na úrovni obcí, států a oblastí z hlediska boje proti klimatickým změnám dostatečující?
- Do jaké míry závisí úspěch územních strategií pro udržitelný rozvoj na propojení lisabonské a gothenburgské strategie?

Územní soudržnost a řízení

Panorama se účastnilo workshopu o řízení, kde jedním z klíčových problémů byla obtížnost definování pojmu území: administrativní území jako jednotky státní správy či jako území samotné? Pokud území samotné, pak včetně lidí, kteří zde žijí či ne? A řízení má také v různých státech různý význam. „Proč neexistují univerzitní kurzy řízení?“ táže se Jean Marie Beaupuy, francouzský poslanec Evropského parlamentu.

Diskutovalo se o spolupráci, jak mezi různými úrovněmi řízení, tak mezi územími. Jak to chápe Beaupuy, řízení je nejlepší tehdy, pokud zahrnuje jak instituční řízení, které je povinné, tak také řízení založené na partnerství, jehož se účastní dobrovolné organizace, schopné pro vyplnění potřeb obyvatel jít mimo rámec administrativních požadavků. „Takovýto druh spolupráce může pojmenovat subjekt, diagnostikovat problém, přijmout plán a jednat,“ řekl a dodal, že hlavním problémem není nedostatek peněz, ale lidská povaha, „**je zapotřebí, aby lidé pochopili, že rozdělení sil neznamená ohrožení.**“

Pocit ohrožení hraničních regionů brzdí některé členské státy v procesu ustavování spolupracujících interaktivních skupin.

Ale na konferenci bylo řečeno, jak přeshraniční spolupráce mezi regiony ve formě Evropského uskupení pro územní spolupráci (EGTC), může udělat mnoho pro realizaci společných cílů. Peter Udvardi, ředitel Ister Granum, jednoho z prvních EGTC v Evropě, vysvětlil, že maďarské a slovenské regiony, kterých se to týká, se chopily příležitosti vytvořit, EGTC. „Nedostatek společných institucí region v minulosti brzdil.“ Jejich poradní sbor je složen z představitelů tří největších společností, které jsou největšími zaměstnavateli v oblasti, tří průmyslových a obchodních komor a čtyř členů regionálního parlamentu nevládních organizací. Spolupráce pokrývá logistiku, televizní a rozhlasové vysílání, zdravotnictví, pro které vytvořili regionální systém, a turistiku, s tématickými trasami protkávajícími regiony.

Ve své přednášce o evropské strategii Baltského moře **Colin Wolfe, ředitel pro územní spolupráci GŘ REGIO**, shrnul své myšlenky: „**Soudržnost je o překonávání vzdáleností, rozdělení a nerovnosti**“.

Vyvstávají otázky včetně těchto:

- Měla by na evropské úrovni fungovat rada ministrů pro územní rozvoj?
- Jak by se mělo napomoci soudržnosti politik EU s územním dopadem, aby byl podpořen udržitelný rozvoj na národních a regionálních úrovních?
- Jak by mohla být posílena transevropská spolupráce, aby byla umožněna propojitelnost a územní integrace?

Jak územní soudržnost zapadá do lisabonského procesu

Čtvrtá zpráva o soudržnosti poukázala na to, že koncentrace růstu, inovací a produkce v nejdynamičtějším regionech Unie zapříčinila vzrůstající riziko územní nevyváženosti. Proto je velmi důležité vzít do úvahy, jaký dopad má lisabonská strategie na různá území a jejich potenciál využití této strategie.

Převládá většinový souhlas s tím, že je zapotřebí více si uvědomit územní rozmanitost a lépe chápat hodnocení regionů a měřítka pro stanovování cílů lisabonské strategie a její implementování v rámci regionů.

Územní spolupráce urychluje předávání pozitivních zkušeností a politika soudržnosti jako taková, s jejími cíli a nástroji, významně napomáhá lisabonské strategii.

Vyvstávají otázky včetně těchto:

- Pokud vyvážené rozvržení ekonomické aktivity je podstatou ekonomické, sociální a územní soudržnosti, jak mohou veřejné orgány zajistit, že potenciál všech evropských území bude plně využit?
- Může územní soudržnost napomoci EU dosáhnout jejich záměrů v oblasti růstu a zaměstnanosti?
- Jaké inovační postupy musí být uskutečněny, aby se předešlo rozdělování území vzhledem k jejich technologické pokročilosti na ta, která mají potenciál a ta, která jsou méně pokročilá?
- Myslíte si, že inovační strategie uzpůsobené na míru jednotlivým regionům, postavené na konkrétním posouzení silných a slabých stránek a místních partnerství, by měla regionální politika uplatňovat standardně?

Kam směřujeme?

Závěrečné zasedání se zabývalo více otázkami, nežli odpověďmi, otevřelo více problémů, nežli učinilo závěrů, ale otázky byly cílené a problémy více definované. Jak bylo řečeno v úvodní poznámce zástupkyně generálního ředitele REGIO Kataríny Maternové z předcházejícího dne, zdá se, že vznikla „koncepte **územní soudržnosti, kterou je těžké uchopit, ale naplňuje se stále více významy**“.

Přestože Lisabonská smlouva, která obsahuje záměr územní soudržnosti, není ratifikována, konference vyjasnila, že nemůže být obav, že by o toto téma nebyl dostatečný zájem či v tomto smyslu neexistoval dostatek názorů: do jaké míry územní spolupráce ovlivní moc členských států? Pokud by při plánování každé politiky na všech úrovních mělo být počítáno s územní spoluprací a zhodnocením charakteristik jednotlivých území, jak by to vlastně mělo být provedeno? „Vycházející z daného místa“, „lepší ukazatele“, „bližší pohled na mapu“, „fondy nemají být pokládány za krabičku první pomoci“, „spolupráce a soutěž ruku v ruce“: Není pochyb, že na toto téma se zaměří mnoho dalších debat a Komisi vydaná zelená kniha a následná veřejná konzultace je aktuální.

Hranice nejsou bariérou pro územní soudržnost.

Takže kde se nacházíme teď? Argumentováním, že nyní není čas vydávat směrnice a nařízení, Andreas Faludi, profesor politiky územních systémů na Delftské technické univerzitě naléhal, aby pokračovalo „pragmatické plánování politiky“ se systematickým hodnocením dopadu prostřednictvím mezinárodních a regionálních hodnotících panelů a aktivním následováním územních politik na všech úrovních.

Definovat slovo „území“ je složité: slovo je na jedné straně spojeno s představou státu, krajiny by nebyly krajinami bez svých území – na druhé straně území se dnes objevují jako výsledky lidského záměru, „existuje konflikt mezi dvěma názory,“ vysvětlil Faludi a dodal, že pro členské státy je velmi obtížné postoupit své kompetence mezinárodním skupinám.

Protože členským státům se může zdát obtížné uvěřit tomu, že spolupráce mezi regiony může zlepšit konkurenceschopnost a životy jejich obyvatel, pro tyto tvůrce politik, již přesvědčené, je spíše problémem to, jak zhodnotit dopad, který mají. Nejvíce využívaný ukazatel, HDP, není schopný dostatečně detailně popsat situaci. Jak Maternová vysvětlila, ukazatele mohou mít normativní nebo deskriptivní funkce; v 1. kategorii HDP je a zůstane z důvodu své přímočarosti ústředním ukazatelem; ve 2. kategorii Komise pracuje s Eurostatem na zlepšení porozumění dynamice.

S čímkoliv přijdou, nepotěší každého. „Ukazatele jsou skutečným problémem, protože všechny členské státy se snaží z nich co nejvíce pro sebe vytěžit,“ řekl Faludi.

Jak vysvětlila komisařka Hübnerová: „Vidíte vnitřní trh strukturovaný pro konkurenceschopnost a pevný makroekonomický rámec eurozóny. A pak máte politiku soudržnosti respektující socioekonomický soulad a zachovávající solidaritu. **Právě takovouto politikou soudržnosti potřebujeme, odpovědnou všem společností, územím a regionům.** Jedna měna, jeden trh, jedna politika soudržnosti.“

Úvěrová krize vrhá svůj stín

Daleko od toho, co bychom si dovedli představit v době, kdy byla konference plánována, chaos na finančních trzích by mohl uvrhnout do rizika tisíce inovačních projektů po celé Evropě a to by mělo dramatický dopad na pracovní místa a obchod.

Michael Ralph, mluvčí Vladimíra Špidly, komisaře pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti, vyslovil obavu, že krize by mohla zpochybnit to, čeho již bylo dosaženo v rámci lisabonské strategie. „Sociální fondy mohou a musí být použity ke stimulaci našich dělníků a společností – to je nutné pro příští růst. **Musíme mít neustále na paměti, že nejslabší je ten, kdo nejvíce trpí v době hospodářské recese.**“

Na předkonferenčním zahajovacím setkání s tiskem naznačil nebezpečí začarovaného kruhu Alain Rousset, prezident Asociace francouzských regionů. Volal po krátkodobém financování obchodních podniků a výzkumných ústavů v EU v době příštího roku či dvou. „Vzhledem k současnosti dopad a trvání finanční krize musí být minimalizovány. Riskujeme pozastavení úvěrových investic, protože práce na inovacích jsou zbržděny, protože úvěr vyschl.“ Měl obavy, že pokud veřejné úvěry nejsou dost velké, banky svůj vstup neuskuteční.

Delegáti Komise konferenci ujistili, že byla provedena finanční opatření zlepšující situaci členských států.

A názor publika?

„Byla to velmi dobře organizovaná a zajímavá konference s dynamickými příspěvky řečníků. Přestože klíčové body jsou nyní více jasné, bylo by zajímavé slyšet názory těch, kteří nesouhlasí s myšlenkou soudržnosti a jejím územním rozměrem. Bylo by zajímavější, kdyby debata byla více přímočará.“

Concha Játiva Sevilla – pracovník v oblasti regionální politiky na generálním ředitelství pro hospodářství oblastní vlády ve Valencii.

Co pro vás znamená pojem území?

IT
Territorio – ohraničená krajina s řízením

DE
Gebiet – oblast
Territorium – krajina a lidé tam žijící

FI
Alue – oblast

FR
Territoire – krajina a lidé tam žijící

EN
Territory – území, které někdo vlastní a ovládá

Terrain – úsek krajiny s příslušným ohledem na jeho tvárnost

EL
Έδαφος – půda; úsek krajiny, oblast

REGIO agenda

Data	Událost	Místo
9.– 13. února	Konference zúčastněných stran o strategii EU pro region Baltského moře http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/events_en.htm	Rostock (DE)
9.– 13. února	Generální ředitelství Evropské komise pro energetiku a dopravu, evropské instituce a hlavní zainteresované subjekty na poli udržitelné energie společně uskutečňují Týden udržitelné energie EU (EUSEW), již třetí v pořadí http://www.fedarene.org/events/Fedarene_events/Eusew_2009/Eusew2009_events.htm	Brusel a ostatní evropská města
Konec února	Končí období veřejné konzultace o zelené knize o budoucnosti územní soudržnosti – výsledky analýzy budou známy koncem jara	
21.– 24. června	Konference ISPIM – Budoucí inovace organizovaná ISPIM, pořádaná Rakouskou spolkovou hospodářskou komorou a podpořená DANUBE – evropskými programy pro vzdělávání, výzkum a technologie a Racionální strategie & konzultace inovací http://conference.ispim.org/	Vídeň (AU)
25.– 29. srpen	49. výroční kongres Evropské asociace pro regionální vědu http://www.ersa.org/spip.php?rubrique2	Lodž (PL)

Dejte o sobě vědět

Proces konzultace k tématům zelené knihy o územní soudržnosti bude koncem února ukončen a Komisi velmi zajímá váš názor.

Adresu webové stránky věnované konzultačnímu procesu, která vám nabízí také samotný text zelené knihy a šanci dát o sobě vědět, naleznete níže.

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_cs.htm

Pro další informace o tom, jak zaslat váš příspěvek, koho kontaktovat pro více informací, a ostatní referenční dokumenty, se podívejte na:

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/consultation_cs.htm

Doručené příspěvky budou publikovány na internetu. Přečtěte si, prosím, prohlášení o ochraně osobních údajů uveřejněné na stránce obsahující informace o tom, jakým způsobem bude s vaším příspěvkem a osobními údaji nakládáno.

REGIO a síť

Budoucnost regionu Baltského moře

Komise vás zve k připomínkování a příspěví k návrhu strategie pro region Baltského moře pomocí webové stránky strategie. Období veřejné konzultace bylo spuštěno na začátku listopadu, trvalo do konce roku 2008 a všechny příspěvky budou zveřejněny na internetu. Strategie bude mít za cíl učinit region: s dobře zajištěným trvale udržitelným rozvojem, prosperující, dostupný, atraktivní, bezpečný. Konzultační dokument se táže, jak financování co nejlépe zacílit, jak sladit potřeby týkající se životního prostředí s regionálním rozvojem a růstem a jak racionálněji využít moře. K vyřešení těchto a dalších otázek bude zapotřebí co nejpozitivnějšího přístupu – oblast je jedinečným komplexem. Zahrnuje osm členských států, Norsko, Bělorusko a část Ruské federace. Strategie bude stanovena a prezentována jako Sdělení radě do konce června 2009. Ve stejné době se ve Švédsku uskuteční setkání řídicích orgánů programů politiky soudržnosti EU, aby navázaly na kroky stanovené ve strategii a dohodly se na možném způsobu jejich financování z fondů politiky soudržnosti. Jedno z následujících vydání časopisu Panorama bude věnováno výhradně regionu Baltského moře. http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/baltic/consultation_en.htm

Regionální ročenka Eurostatu

Ve vydání regionální ročenky Eurostatu pro rok 2008 můžete nalézt přehled o nejnovějším ekonomickém, sociálním a demografickém vývoji 271 regionů 27 členských států EU a také regionů tří kandidátských zemí (Chorvatska, bývalé jugoslávské republiky Makedonie a Turecka) a čtyř zemí EFTA (Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska). Ročenka statistického úřadu Evropských společenství obsahuje množství rozličných údajů z různých statistických oblastí, včetně kapitol týkajících se populace, městských statistik, HDP, účtování domácností, obchodních statistik, trhu práce, dopravy, turizmu, vědy, technologií a inovací, zdravotnictví, zemědělství, mzdových nákladů a sektorové produktivity. <http://ec.europa.eu/eurostat>

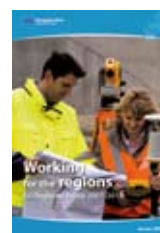
Konference Předávání zkušeností a výsledky a Regiostars 2009

Pod hlavičkou „Hledání odpovědi“ generální ředitelství Evropské komise pro regionální politiku a ostatní zúčastnění uskuteční ve spolupráci s Výborem regionů 16. a 17. února 2009 výroční konferenci iniciativy „Regiony pro hospodářskou změnu“. Cílem konference je umožnit více než 500 účastníkům prostřednictvím devíti workshopů sdílet a vyměňovat si pozitivní zkušenosti v následování Lisabonské strategie pro růst a pracovní místa na regionální úrovni. Díky debatě o evropské regionální politice a jejich nástrojích se regiony mohou od sebe navzájem učit a uskutečnit svou praxi a řízení prostřednictvím hlavních politik a programů. Registrace je možná od počátku prosince na webové stránce Inforegio.

Večer 16. února evropská komisařka pro regionální politiku Danuta Hübnerová odmění nejlepší regionální projekty schopné rozšiřovat zkušenosti v evropském regionálním rozvoji oceněním „RegioStars“ 2009.

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm

Práce pro regiony – regionální politika EU 2007–13

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_cs.pdf
Plusy a minusy evropské regionální politiky.
Dostupné ve 22 jazycích.

Politika soudržnosti v letech 2007–13 Údaje o krajích

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/info_cs.htm
Přehled o investičních prioritách států, přidělení investic a očekávaný dopad na politiku soudržnosti 27 členských států.
Dostupné v angličtině, francouzštině, němčině a jazycích členských států.

Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti Růst regionů, růst Evropy

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/interim5/com_2008_371_cs.pdf
Dostupné ve 22 jazycích.

Politika soudržnosti v letech 2007–13 Poznámky a úřední texty

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf
Nyní dostupné ve všech 22 jazycích.

Úplný text zákonů EU, návrhů a oficiálních dokumentů je dostupný on-line na <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

On-line

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/recovery/

Finanční krize – reakce evropské politiky soudržnosti. Pro informaci o tom, jak politika soudržnosti přispívá k plánu Evropské komise pro ekonomickou obnovu, nahlédněte do nové sekce webové stránky Info regio. 26. listopadu, v reakci na pokračující ekonomickou krizi a zpomalení evropské ekonomiky, Evropská komise představila široký plán obnovy pro Evropu. Evropská politika soudržnosti k tomuto plánu přispívá značným dílem. Byla uskutečněna série opatření legislativního i nelegislativního charakteru, aby byla urychlena implementace projektů na tomto poli a aby byla posílena sebedůvěra a dynamika evropské ekonomiky.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/regions2020/index_en.htm

REGIONY 2020: zpráva Komise o budoucích úkolech nyní on-line

Nová zpráva „Regiony 2020“, vydaná generálním ředitelstvím Evropské komise pro regionální politiku, nabízí první analýzu předvídající možný regionální dopad čtyř největších problémů, se kterými se Evropa potýká: globalizace, demografické změny, změny klimatu a dodávky energie. Díky mnoha ukazatelům zpráva mapuje, do jaké míry jsou jednotlivé evropské regiony těmto problémům vystaveny, a zkoumá možnou rozkolísanost, kterou by mohly napříč EU způsobit. Závěry použije v rámci připomínkovacího procesu k tématu budoucnosti evropské politiky soudržnosti.

<http://www.interreg4c.eu/>

INTERREG IVC je součástí plánu evropské územní spolupráce a zaměřuje se na propojování regionů, které mají zkušenosti s jinými, které jejich zkušenosti potřebují, zprostředkováváním výměn znalostí a praxe. Stránka nabízí výzvy k podávání návrhů, soubory aplikačních programů pro financování a informace o nejbližších kontaktních místech.

<http://lisbon.cor.europa.eu/lisbon-monitoring-platform.html>

Lisabonská monitorovací platforma je součástí webové stránky Výboru regionů, která zkoumá vztah mezi politikou soudržnosti a záměry pro růst a pracovní místa obsaženými v Lisabonské strategii. Má různé cíle, například rozpoznat, jakým překážkám čelí místní orgány v období implementace strategií a napomoci jim nalézat realistická řešení, poskytnout místním a regionálním orgánům argumentační bázi v jejich národních debatách a monitorovat, jak vlády na regionálních a místních úrovních přispívají k národním programům reforem v oblasti růstu a pracovních míst. Stránka navíc nabízí analýzy a poradenství.

Veřejná konzultace potřebuje vaše názory

Toto vydání bylo věnováno analýze Komisí vydané zelené knihy o budoucnosti územní soudržnosti. Pokud jste neměli dosud čas si publikaci přečíst, prohlédněte si webovou stránku, na které je zveřejněna a dejte o sobě v období konzultace vědět. Prosím, mějte na paměti, že konzultace bude ukončena koncem února, tak pokud máte nápady, očekávání či obavy, nyní je čas je vyjádřit.

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_cs.htm

Kontakty

Raphaël Goulet
Avenue de Tervueren 41, B-1040 Brussels
Fax (32-2) 29-66003
E-mail: regio-info@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8197

© Evropská společnost, 2008
Reprodukce tohoto materiálu je povolena
pouze pod podmínkou uvedení zdroje.

Tištěno v Belgii

ÚŘAD PRO ÚŘEDNÍ TISKY
EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ:
L-2985 Lucembursko

Úřad pro úřední tisky
Publications.europa.eu